

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Karolina Světlá jako postava děl krásné literatury

Bakalářská práce

Studijní program: B7310 – Filologie
Studijní obor: 7310R033 – Český jazyk a literatura
Autor práce: **Blanka Rousová**
Vedoucí práce: Mgr. Eva Koudelková, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Blanka Rousová**
Osobní číslo: **P13000018**
Studijní program: **B7310 Filologie**
Studijní obor: **Český jazyk a literatura**
Název tématu: **Karolina Světlá jako postava děl krásné literatury**
Zadávající katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je postihnout všechna beletristická díla, která interpretují život Karoliny Světlé prostřednictvím její osoby jako postavy těchto děl. Studentka prostuduje dostupné pramenné materiály i relevantní sekundární literaturu. Pro dosažení vytčeného cíle použije metody textové analýzy a interpretace primární literatury, kterou doplní retrospektivní zpracování sekundární literatury o životě autorky ve druhé polovině 19. století.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Primární literatura:

BŘEZINOVÁ, Ivona. Blondřatá Kerolajn. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, 131 s. Romana. ISBN 80-00-01744-x.

DUB, Ota. Vavřín a růže. Praha: Čs. divadelní a literární jednatelství, 1954. 277 s.

FISCHEROVÁ, Andrea. Dům v Orionu. Vyd. 1. Praha: Eroika, 2012, 137 s. ISBN 978-80-87409-17-6.

FISCHEROVÁ, Andrea. Posel. Vyd. 1. V Praze: Aula, 2011, 180 s. ISBN 978-80-86751-08-5.

HERCÍKOVÁ, Iva. Johana: novela o mládí Karolíny Světlé. 1.vyd. Praha: Albatros, 1980, 128 s., fot.příl. Životopisy (Albatros).

Sekundární literatura:

ČECH, Leander. Karolina Světlá : obraz literárně-historický. Telč: Emil Šolc, 1907

DUB, Ota. Karolína Světlá. Jablonec nad Nisou: Severočeské nakladatelství, 1975.

PÁLENÍČEK, Ludvík. Karolina Světlá bojovnice revoltující. Praha: Práce, 1949.

ŘÍHA, I. Možnosti četby: Karolina Světlá v diskurzu literární kritiky druhé poloviny 19. století. Praha: Pavel Mervart, 2012. 237 s. ISBN 978-80-7465-035-2.

ŠPIČÁK, J. Karolina Světlá. Praha: Melantrich, 1980, 407 s.

ŠPIČÁK, J. Polemika s dobou: Karolina Světlá ve vzpomínkách a korespondenci současníků. Praha: Odeon, 1969. 267 s.

UHROVÁ, Eva. České ženy známé a neznámé. Vyd. 1. Praha: E. Uhrová, 2008, 191 s. ISBN 978-80-254-3002-6.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Koudelková, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2016**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.

vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 2. 5. 2016

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce Mgr. Evě Koudelkové, Ph.D., za trpělivost při vedení této práce a její cenné rady, které mi pod svým vedením poskytla. Velký dík patří také mé rodině, jež mě během studií všestranně podporovala.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje literárnímu ztvárnění postavy Karoliny Světlé v beletristických dílech. Teoretická část přibližuje život autorky, její tvorbu a vztah s Janem Nerudou. Hlavní náplní praktické části je analýza literární postavy Světlé a postav, které s ní přicházejí do styku. Postavy jsou analyzovány na základě vnějších a vnitřních charakteristik, jejich chování i duševního života nebo způsobu jednání.

Klíčová slova: Karolina Světlá, literární postava, historická postava, fiktivní postava, charakteristika postav

Annotation

The bachelor thesis deals with a literary interpretation of the character Karolina Světlá in an imaginative literature. The theoretical part introduces the life of the authoress, her entire work and the relationship with Jan Neruda. The main theme of the theoretical part is represented by analysis and interpretation of Světlá and other characters in the book that perform with her. The analysis of the characters is based on the external and internal characteristics, their behaviour, spiritual and emotional life or the way of their actions.

Key words: Karolina Světlá, a literary character, a historical character, a fictional character, the description of the characters

Obsah

1 Literární postava.....	9
1.1 Typologie postav dle Josefa Peterky.....	10
1.2 Typologie postav dle Daniely Hodrové.....	10
2 Osobnost Karoliny Světlé.....	12
2.1 Literární tvorba.....	13
2.2 Karolína Světlá a její vztah s Janem Nerudou.....	15
3 Autorské medailonky.....	17
3.1 Andrea Fischerová.....	17
3.2 Ivona Březinová.....	17
3.3 Iva Hercíková.....	18
3.4 Ota Dub.....	18
3.5 Štěpán Kučera.....	19
4 Ontologie postav.....	20
4.1 Historické postavy.....	20
4.1.1 Karolína Světlá.....	20
4.1.2 Jan Neruda.....	33
4.1.3 Petr Mužák.....	34
4.2 Fiktivní postavy.....	35
4.2.1 Kateřina.....	36
4.2.2 Autor.....	36
4.2.3 Margita.....	37
4.2.4 Karolína.....	38
4.2.5 pan Modrý.....	38
4.2.6 Posel/Adam.....	39
4.2.7 Nikol.....	40
4.2.8 Literární postavy z děl Světlé.....	40
5 Závěr.....	42
6 Použitá literatura.....	45
6.1 Primární.....	45
6.2 Sekundární.....	45
6.3 Internetové zdroje.....	46

Úvod

Tato bakalářská práce si klade za cíl analyzovat postavu Karoliny Světlé v beletristických literárních dílech. Karolina Světlá je v dnešní době považována za významnou autorku 19. století a ovlivnila nejen literaturu svého století, ale i tu současnou. Životní příběh Karoliny Světlé je natolik zajímavý, že inspiroval k napsání knih hned několik autorů. V teoretické části práce nejprve krátce nastíním teorii literárních postav a jejich typologii. Tato práce také poskytne informace o osobnosti Karoliny Světlé a jejím životě, s čímž souvisí i vztah s Janem Nerudou, jemuž bude věnována samostatná podkapitola. Poté budou stručně popsány osobnosti a tvorba autorů a autorek, kteří napsali dále rozebíraná díla.

Nato následuje již vlastní praktická část, kde bude analyzována postava Světlé z hlediska její charakterizace v textu. Zkoumány budou taktéž další historické postavy, které v dílech vystupují. Kapitola Ontologie postav rozdělí postavy na historické a fiktivní. Zvláštní pozornost bude poskytnuta jejich vzájemnému kontaktu a působení na sebe, tedy jejich koexistenci v textu.

Tato práce se snaží zachytit ztvárnění Karoliny Světlé jako literární postavy v beletrii, čímž se rovněž reflektuje dnešní chápání Karoliny Světlé jako historické postavy.

1 Literární postava

Tato kapitola se věnuje literární postavě a interpretuje ji jako nedílnou součást struktury příběhu. Poznatky byly čerpány z knih o literární teorii od Daniely Hodrové, Davida Jana Novotného a Josefa Peterky.

Literární postava je jednou ze složek, jež se stává podstatnou částí vyprávění. Peterka nazývá postavou obvykle bytost, okolo které se odvíjí příběh, Hodrová zmiňuje, že postava nemusí být jen bytost, ale také neživý předmět. Postavu jako součást textu tvoří soubor textových jednotek, které ji realizují. Mezi ně patří jméno postavy, vzhled, jednání a vnitřní či vnější charakteristika. Tyto jednotky se realizují pomocí vypravěče, promluv ostatních postav, vnitřních a vnějších monologů samotné postavy. O co nejkompexnější zobrazení postavy se snažili autoři v době realismu, dosahovali toho tím, že používali kombinace způsobů charakteristik v textu, které byly výše zmíněny. Ovšem v převaze byly popisy zevnějšku postavy, které se často udávaly už na počátku příběhu, oproti tomu v pozadí zůstávaly vnitřní monology a citění. Druhé výrazné pojetí charakteristik v dějinách je romantické pojetí postavy. Romantické pojetí zobrazovalo, oproti realistickému, hrdinu s neměnným charakterem a bez vývojových vlastností. Pro tuto bakalářskou práci je nutno zmínit ještě jednu zvláštní kategorii postav, a to postavu skládanou z výroků ostatních postav¹ která je charakterizována jen promluvami ostatních postav.

Co se týče možností charakteristik, je nutné zmínit členění na přímou a nepřímou definici. Přímá charakteristika zahrnuje promluvy vypravěče a postav, zatímco nepřímá charakteristika není explicitní, tedy není přímo řečena. Jedná se o chování postavy a různé vnitřní monology nebo pocity. V knize je tedy možné nahlédnout na postavu z několika úhlů, zde mluvíme o plastičnosti postav, aby nám nebyla postava představena jen jako kladná nebo záporná, ale se všemi svými charakterovými vlastnostmi. Pokud se tak nestane, je to postava plošná.

Hodrová v knize *-na okraji chaosu-* také upozorňuje na důležitou věc, a to, že: *Postava, její funkce a význam se proměňovaly v závislosti na historickém kontextu (mír/válka), dobové poetice literárního směru, žánru (román/pohádka), žánrovém typu (román vážný/humoristický), systému, do něhož byla v konkrétním díle zapojena. Měnily se pochopitelně i v závislosti na specifice literárního druhu (lyrická*

¹ HODROVÁ, D. *-na okraji chaosu-*.

poezie/lyrickoepická povídka).² V rámci literární teorie vydělujeme typologii literárních postav, která slouží pro lepší orientaci při jejich analýze. Dvojí pojetí typologie bude v následujících podkapitolách nastíněno.

1.1 Typologie postav dle Josefa Peterky

Josef Peterka dělí postavu na několik druhů, zmíněno bude jen pár z nich. Pro tuto práci je důležité rozdělení postav podle vztahu ke skutečnosti na historické postavy, kdy jsou to jedinci opravdu dříve žijící, jako příklad lze zmínit Rašku z *Pohádky o Raškovi*, nebo postavy fiktivní, kterým budou věnovány další podkapitoly. Odlišným kritériem je, jak důležitou roli postava v knize hraje, dle toho je dělí na hlavní a vedlejší. Od toho se také často odvíjí rozsáhlost popisu postavy.

Dalším rozlišovacím rysem je morální hodnocení, kdy se postavy člení na kladné a záporné, ale toto rozvržení může fungovat jen v některých žánrech, jako je například pohádka a legenda, nebo obecně v literatuře pro děti a mládež. Dále dělí postavy podle citového poměru recipienta k postavám na sympatické postavy, kdy čtenář cítí náklonnost a ztotožní se s nimi, antipatické, kdy čtenář pociťuje negativní city k postavám a nebo s nimi pociťuje soucit, což může vyvolávat například hrdina outsider. Také rozlišuje dle hloubky propracování postavy na plošné, které jsou charakterizovány jednoduchými typovými znaky, spíše bez detailů, bez psychologie a často se nevyvíjí. Oproti tomu plastické postavy mají propracovanou psychologii a bohatý vnitřní život. Právě plastičnost a plošnost postav bude jedním z hlavních kritérií při analýze postav v praktické části. Druhé kritérium bude nastíněno v nadcházející podkapitole.

1.2 Typologie postav dle Daniely Hodrové

Hodrová ve své knize *-na okraji chaosu-* člení postavy na postavy-hypotézy a postavy-definice. Toto rozdělení určuje na základě toho, jak se mění způsob existence postav v textu.³

Postava-definice je plně determinovaná postava, která má svoje nitro odhaleno vypravěčem nebo je prázdná, což může nastat například u pokleslejší literatury.⁴ Taková

² HODROVÁ, D. *-na okraji chaosu-*. S. 679

³ Tamtéž. S. 544

⁴ Tamtéž. S. 556

postava je „hotová“, předvídatelná a jedná v souladu s psychologickými předpoklady. Postava je uvedena do děje pomocí popisu zevnějšku. Popisována je převážně přímou charakteristikou a bývá zakotvená v určitém místě a čase.

Postava-hypotéza je postava, která není plně vysvětlena. Do příběhu vstupuje jako otevřená a je na čtenáři, aby si ji domyslel. Figuruje u ní nepřímá charakteristika a popis zevnějšku může úplně chybět. Postava nemusí být vůbec pojmenována a nebo se její jméno může v průběhu měnit a pozbývat své identifikační funkce.⁵ Postavy-hypotézy jsou s časem i místem spjaty volněji než postavy-definice.

Pro tuto bakalářskou práci je důležitý ještě jeden typ postavy, a to postava historická. Hodrová zmiňuje, že je signifikantní tím, že má historické jméno a její identifikační a autentizační funkce je zřejmá. U postavy historické zůstává konstrukt postavy, i když se opírá o reálná fakta, vždy lehce hypotetický, takže ji lze klasifikovat jako postavu-hypotézu.

⁵ HODROVÁ, D. *-na okraji chaosu-*. S. 556

2 Osobnost Karoliny Světlé

Tato kapitola a podkapitoly představí život Karoliny Světlé, její dětství, manželství i vztah s Janem Nerudou. Vše bude srovnáváno s údaji o Světlé z knih, kde je vyobrazena jako literární postava. Krátce také nastíním tehdejší dobu a přijetí Karoliny Světlé jako ženy-spisovatelky. Všechny události, jež si Karolina prožila, formovaly její osobnost až do podoby výjimečné autorky 19. století, která se i přes tehdejší neemancipovanou společnost dokázala proslavit jako spisovatelka. Můžeme ji řadit k takovým autorkám, jako byly Božena Němcová nebo Eliška Krásnohorská.

Karolina Světlá se narodila v Praze 14. února roku 1830 pod dívčím jménem Johana Rottová. Její otec byl Vater Rott, povoláním obchodník, a matka Anna Rott. Johana se narodila jako nejstarší dítě a měla dva sourozence. Její otec dbal na to, aby děti našly lásku k rodnému městu a často se s nimi procházel po Praze. Páleníček upozorňuje, že to byl spíš projev místního patriotismu než národního uvědomění, jak by si někdo mohl mylně myslet.⁶ Jeho lásku k Praze zdělila také Karolina, doklad o tom nalezneme v některých jejích knihách, které jsou spjaty právě s Prahou, příkladem může být román *Černý Petříček*. V dětství trpěla Světlá nervovou poruchou, která měla za následek halucinace, vidávala se ve dvou osobách. Tato nervová porucha byla předzvěstí nemoci, jež postihla Světlou po úmrtí její dcery. S tím souvisela později i nemoc očí, kterou trpěla Světlá na sklonku svého života.

Spisovatelčino okouzlení literaturou začalo již v dětství. Už jako malá se Johanka zajímala o literaturu a četla zapovězená německá díla jako Heina nebo Geibela, knihy jí obstarával rodinný známý, komisař. V té době napsala své první dílo, což nesli nelibě jak její učitelé, tak její otec, kterému musela slíbit, že již nebude dále psát. Byla odebrána ze školy a byly jí svěřeny některé domácí práce. Je možné, že právě v tuto dobu se zakořenil ve Světlé názor na nerovnoprávnost žen a mužů ve vzdělání. Johance zbylo jen učit se hudbě a francouzštině, proto dostala domácího učitele. A protože nemohla psát, raději více četla. Tehdy potkala svého budoucího manžela, Petra Mužáka, jenž ji učil hru na klavír a mezi tím jí vyprávěl o své rodné vesnici. Roku 1842 se Johana provdala za Mužáka a rok nato se jim narodila dcera Boženka, jež za několik měsíců zemřela. Toto neštěstí Johanku poznamenalo, dostala se do depresí a na

⁶ PÁLENÍČEK, L. *Karolina Světlá bojovnice revoltující*. S. 14

doktorovu přímluvu se vrátila k psaní. Roku 1849 se Světlá sblížila s Boženou Němcovou, jež se pro ni stala, jako žena-spisovatelka, jakýmsi vzorem odvahy. Podle knihy *Z literárního soukromí* napsané Světlou se okolo roku 1848, kdy žila Němcová v bídě a zármutku nad smrtí svého syna, spolu se Světlou pohádaly. V té době odjela Karolina do Světlé pod Ještědem a napsala svou první povídku *Dvoji probuzení*.

Je nutné zmínit také její činnost publicistickou, ale i angažovanost v kulturním životě. Světlá stála u počátku hnutí žen v Čechách. Ke konci života trpěla nemocmi, chorobou zraku a nervů, přesto nepřestala psát, své práce diktovala Anežce Slukové, jež později sepsala její paměti. Karolina Světlá zemřela v Praze roku 1899.

2.1 Literární tvorba

V této kapitole se pokusím o vystižení literární tvorby K. Světlé a postihnoutí jejich hlavních znaků. Její různorodou tvorbu spojuje motiv ženy a její morální hodnoty, kritika povrchnosti, přetvářky, ale hlavně rozpor mezi láskou a povinností. Díla Světlé lze rozdělit na příběhy čerpající námět z prostředí Prahy a měšťanského života a na ty, které čerpaly lidovou látku z Podještědí.

První novela Světlé byl příběh v dopisech o dívčí lásce s názvem *Dvoji probuzení*. Inspiraci našla Světlá ve francouzské literatuře, přesněji v knize pátera Lammenaisa. Novela vyšla v almanachu *Máj* roku 1858. V prvních autorčiných knihách nalezneme téma umění a jeho úkolu, svůj názor k tomu vyjádřila v knihách *Láska k básníkovi* a *Rozcestí*. V počátcích tvorby se Světlá snažila zobrazit společnost, ve které byla sama vychovávána, hlavně ženy, jejichž *nerozumné vychování Světlá sama na sobě tak krutě pocítila*.⁷ Objevují se ale i práce s tématem Podještědí, například povídky *Skalák*, *Sefka* nebo *Lesní panna*.

V období jejího největšího literárního rozmachu se Světlá zaobírala především látkou čerpanou z Podještědí. V tu dobu vznikly romány *Vesnický román*, *Kantůrčice*, *Kříž u potoka*, *Frantina* i *Nemodlenec*, z menších prací *Hubička*, *Přišla do rozumu*, *Nebožka Barbora*, *Z Ještěda...* Autorka psala také příběhy z rodné Prahy, nejznámější jsou *První Češka*, *Zvonečková královna* a povídka *Černý Petříček*.

⁷ ČECH, L. *Karolina Světlá: obraz literárně-historický*. S. 47

Třetí pomyslnou kategorií literárních prací Světlé jsou romány s problematikou náboženskou a sociální, zmiňme knihy jako *Nemodlenec* a *Poslední paní Hlohovská*. Mimo knižní publikační činnosti psala také do periodik, kde se mimo jiné zabývala i kulturním životem. Ve dvou článcích vyjádřila svůj postoj k emancipaci žen, a to v *Listech k ženám* a *O vychování žen*. Témata, jimiž se ve svých pracích zaobírala, byla poměr ženy a muže, zejména v manželství, ženino poslání, náboženské tápání v naší minulosti a sociální problematika.

2.2 Karolina Světlá a její vztah s Janem Nerudou

*V románu lásky a cti vždycky musí vyhrát čest.*⁸ Citát z dramatu *Vavřín a růže*, jež reflektuje vztah Světlé a Nerudy jako vztah plný vášně a nenaplněné lásky. Do jaké míry ale můžeme s určitostí tvrdit, že jejich vztah se zakládal na čistě ryzích citech? Ve své době patrně ani jeden z nich netušil, že jejich vztah bude mít takové ohlasy i o několik století později. O jeho reflexi se pokouší tato kapitola, která bude vycházet z dochované korespondence Světlé a Nerudy, taktéž z dopisů psaných Světlou sestře Žofii Podlipské. Nedílnou součástí k pochopení této problematiky jsou také dopisy psané Marii Němečkové, která se v jejich vztahu stala prostředníkem. Dopisy jsou uloženy v archivu v Podještědském muzeu. Pro tuto kapitolu je relevantní také kniha *Bouřky*, ve které jsou dopisy chronologicky uspořádané, a proto je z nich nejlépe patrný vztah Nerudy a Světlé. Jako další pomůcky budou sloužit monografie Karoliny Světlé.

Zásadní informace pro následující zkoumání vztahu Světlé s Nerudou je ta, že převážná většina všech informací je zprostředkovaná, ať už příbuznými nebo přáteli Světlé, ale také korespondencí. Jelikož původní dopisy nejsou dochovány, vše je reprodukováno Světlou, která si obsah dopisů mohla domýšlet či pravděpodobně připodobňovat a stylizovat. Lze tvrdit, že vztah mezi Světlou a Nerudou probíhal, ale do jaké míry to byl romantický vztah plný odpírání a vzájemných vášní, to definovat nelze. Budiž nám příkladem citace z dopisu Nerudy, jež opsala Světlá sestře: *Ty ani nevíš, jak jsi krásnou, Ty moje Světlá! Jen já tě ocením, jen já ti rozumím, já, ten zavržený, i od Tebe zavržený vyvrhel...*⁹ V dobu, kdy měl být dopis napsán (pokud počítáme s autentičností dopisů), byl však již Neruda váženým redaktorem a respektovanou

⁸ DUB, O. *Vavřín a růže: Hra o životě a díle Karoliny Světlé*. S. 64

⁹ SVĚTLÁ, K. a NERUDA, J. *Bouřky: příběh Karoliny Světlé a Jana Nerudy*. S. 23

osobností. Přesto se označuje (dle interpretace Světlé) za vyvrhele, čímž si odporuje a sám sebe shazuje.

Z ověřitelných informací je nutné zmínit, že k jejich seznámení došlo při realizaci almanachu *Máj*. Před rokem 1862 spolupracovala Světlá s Nerudou při vydání svých prací, Neruda byl redaktorem *Obrazů života*, kde otiskla dvě novely. Jejich vztah se později vyvinul v přátelství a pokud se budeme držet všeobecně známých fakt, tak ve vztah milostný. Světlá, jak je známo, byla starší a co se týče jejího postoje k Nerudovi, někteří historici ho dnes hodnotí jako spasitelský. Ví se, že Neruda měl finanční problémy a Světlá se je snažila vyřešit, z jejich dopisů lze vyčíst, že usilovala o jeho nápravu i co se týče morálních zásad. V povědomí národa je příběh o tom, jak Světlá prodala kámen ze své spony, aby mohla zaplatit Nerudův dluh, kvůli kterému mu hrozilo vězení pro dlužníky. Poté je možno konstatovat jen malé kousky z jejich života, a to, že si delší dobu vyměňovali korespondenci, ve které (zprostředkované Světlou a ostatními) Neruda vyznával svou lásku, zatímco Světlá zůstávala rozumnou a vášeň v dopisech neprojevovala. Obecně známý konec jejich vztahu, který se svět dozvěděl díky Marii Němečkové, jež má události zprostředkované Annou Čermákovou-Slukovou, je ten, že Mužák, dozvěděv se o jejich vztahu, poslal pro dopisy k Nerudovi a společně se Světlou je spálili, aby tak udělali konec za touto kapitolou života. Tomu předcházelo jednání ohledně možného rozvodu, který prý Mužák odmítl. Konečnou romantickou tečkou za vztahem Nerudy a Světlé je *sentimentální legenda o vzájemném setkávání v parku na Karlově náměstí*.¹⁰

Zastánci romantizace vztahu Nerudy a Světlé spatřují důkazy o něm i v nápadné autobiografičnosti novely *Láska k básníkovi* a v dramatu *Francesca di Rimini*, přičemž *Láska k básníkovi připomíná průběh vztahu Nerudy a Světlé, alespoň z hlediska toho, co o něm víme*.¹¹ Pravdou ovšem je, že *Láska k básníkovi* vyšla již roku 1860, zatímco Světlá se s Nerudou seznámila sice před rokem 1862, ale v té době to byl nejspíše jen přátelský vztah.

¹⁰ SVĚTLÁ, K. a NERUDA, J. *Bouřky: příběh Karoliny Světlé a Jana Nerudy*. S. 142

¹¹ Tamtéž. S. 115

Shrnutí necht' je, že ať se budeme sebevíce snažit, nemůžeme bezpochyby určit, jak začal, probíhal nebo jak dlouho trval vztah Nerudy a Světlé a zda to byl vztah plný vášně a sebeobětování, nebo jen známost, která se léty a interpretací ostatních stala romantickou legendou a příkladem sebeobětování ženy ve vyšší dobro.

3 Autorské medailonky

V této kapitole představím autorky a autory, kteří napsali díla, jež budou v následující kapitole analyzována. Krátce nastíním jejich osobnost a literární tvorbu.

3.1 Andrea Fischerová

Andrea Fischerová je regionální autorka pocházející z Liberce. Vystudovala anglistiku a germanistiku a získala také doktorát z anglické literatury na německé univerzitě. Její prvotina *Posel* vyšla roku 2011 a o rok později vyšel román *Dům v Orionu*. V současné době žije v Německu, kde se věnuje i české literatuře, je totiž spoluvydavatelkou antologie *Ich träume von Prag. Antologie je sbírkou povídek a vzpomínkových textů autorů a autorek narozených v České republice, žijících v německy mluvících zemích a píšících německy*.¹²

3.2 Ivona Březinová

Ivona Březinová se narodila roku 1964 v Ústí nad Labem. Je autorkou převážně knih pro děti a mládež a věnuje se mnoha projektům, které podporují četbu dětí. Podílela se například na projektech Děti čtou nevidomým nebo Poslouchejte pohádku.

Ve svých knihách se často zabývá ožehavými tématy, jako jsou drogy mezi mladistvými, anorexie nebo gemblerství, vše zobrazila v trilogii *Holky na vodítku*, kde hlavní hrdinky prožívají podobné problémy, které mohou potkat dnešní mladistvé. Z dalších knih zmiňme dva romány z vysokoškolského prostředí *Madona v kabátě* a *Madona bez kabátu*, ale také fantasy *Strážci světla*. Další významnou sérií je řada knih, které sjednocují intertextové přesahy do dějin české i slovenské literatury. (*Básník v báglu; Blond'atá Kerolajn; Báro, nebřeč; Bojíš se, Margito? aj.*).¹³

¹² Andrea Fischerová. In: *Nakladatelství Eroika* [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.eroika.cz/katalog-autorek/andrea-fischerova.aspx>

¹³ Ivona Březinová. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1616&hl=ivona+brezinova+>

3.3 Iva Hercíková

Iva Hercíková je prozaička narozená v Pardubicích roku 1935. Roku 1968 emigrovala do SRN a poté žila v USA. Po revoluci se vrátila do České republiky a pobývala v Praze a Harrachově. Publikovala mimo jiné v periodikách *Literární noviny*, *Divadelní noviny* a *Mladý svět*.

*Prózy pro mládež i dospělé zakládá Hercíková zpravidla na komorním milostném příběhu, vyprávěném věcně, bez sentimentu a stále výrazněji s humorným a často i sebeironickým odstupem.*¹⁴ Hlavní postavou je obvykle dívka, která v knize oplývá hojným vnitřním monologem, zpozorovat můžeme *i pokus o psychologizující dívčí román*.¹⁵ K takovýmto hrdinkám můžeme přirovnat i tu z novely *Johana*. Kromě knih napsala i scénáře k filmům, například *Pět holek na krku* nebo *Šance*. Podílela se také na scénáři k animovanému televiznímu seriálu *Ferda Mravenec*.

3.4 Ota Dub

Ota Dub byl spisovatel narozený v Hradci Králové, kde vystudoval gymnázium, poté v Praze lékařskou fakultu a stal se asistentem nemocnice na Bulovce. Jeho povolání se promítlo i do jeho literárních počínů. Napsal několik článků a publikací věnující se lékařství. Období jeho největšího rozmachu byla 70. léta, kdy publikoval řadu románů a povídek. Z jeho nejznámějších knih je nutno zmínit román *Přísahám a slibuji*, jenž se zabývá prací lékaře v pohraničí v době osidlování. *Problém vztahu mezi profesí a soukromým životem se Dub snažil ztvárnit ve většině knih*.¹⁶ Tento motiv se objevuje také v románu *Doktorka*. Jinou, sci-fi rovinu poznáváme v próze *Fantastická transplantace*. Od počátku 70. let přispíval do periodik *Tvorba*, *Literární měsíčník*, *Svět v obrazech*, *Rudé právo* a *Průboj*. Též spolupracoval s vysíláním Čs. rozhlasu v Liberci.

¹⁴ Iva Hercíková. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1239&hl=iva+hercikova+>

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Ota Dub. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=302&hl=ota+dub+>

3.5 Štěpán Kučera

Štěpán Kučera se narodil roku 1985 v Jablonci nad Nisou. Studoval žurnalistiku na Univerzitě Karlově a přispíval například do periodik *RockandPop*, *Host*, *Tvar*, *Britské listy* a další. Publikoval také v *Libereckém* a *Jabloneckém deníku*. Roku 2006 vyšla jeho kniha povídek *Tajná kronika Rychlých šípů*, ve stejném roce uspořádal *Literaturistický průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku*. Roku 2013 mu vyšla e-kniha *Kuklův klan*, jež líčí osud pozapomenutého literáta, a tento rok povídková kniha *Jidáš byl Ufon...a jiné příběhy*.

4 Ontologie postav

Beletristická díla, v nichž vystupuje Karolina Světlá jako postava v příběhu, staví ve svém ději proti sobě dva různé typy postav, a to podle toho, z jaké ontologické oblasti pocházejí, zda jsou to postavy historické nebo fiktivní. Tato kapitola se pokusí shrnout jejich základní charakterové vlastnosti a rozdíl mezi popisem postavy historické a fiktivní. Stejně tak postihne jejich paralelismus, tedy to, že postavy fiktivní mají společné rysy s postavami historickými. Z tohoto hlediska rozeznáváme více rovin vzájemného kontaktu postav, postavy historické a fiktivní mohou fungovat v knize odděleně, ale i komunikovat mezi sebou.

4.1 Historické postavy

V této podkapitole se budu zabývat historickými postavami románů, tedy postavami, jejichž dřívější existence je doložena historickými prameny. To, že je postava historická, se projevuje hlavně v charakterizaci postavy. Tato postava bývá označena jménem, které nám již předem dává vědět, že je to postava historická a její charakter se opírá o fakta, jež jsou o dané osobě dostupná.

4.1.1 Karolina Světlá

Jednou z důležitých kategorií pro zkoumání literární postavy Světlé v beletristických dílech je její oslovení, které nám prozrazuje dobu, v níž se příběh odehrává, ale u Světlé hlavně její postavení v kulturním světě. V knihách pojednávajících o dospělé Světlé je označována a oslovována jako Karolina Světlá, nikoliv jako Johanka. Výjimku zde tvoří drama *Vavříin a růže*, kde se postava vyvíjí i v rámci svého jména. Zpočátku oslovována Johankou Mužákovou dospěje až do Karoliny Světlé. V příběhu o mládí Světlé je postava pojmenována nikoliv svým pseudonymem, ale svým jménem Johanka. Jméno v knihách je tedy závislé na kontextu doby. Postava Světlé hraje ve vyprávění různou úlohu, proto jsou v této podkapitole analyzované knihy rozděleny na ty, které zobrazují Světlou jako hlavní protagonistku, vedlejší postavu a epizodní postavu. Zde je nutné ještě zmínit jeden aspekt historické postavy v příběhu, a to, že historické postavy v díle vytvářejí dobovou atmosféru a děj je díky nim autentičtější. Hodrová to nazývá „citacemi bez narativního významu“.

Světlá jako hlavní postava knihy

Johana: novela o mládí Karolíny Světlé jako jediná zobrazuje Karolinu Světlou jako Johanku, tedy ještě mladou neprovdanou dívku. V knize je popsáno její dětství, trápení a vývoj v mladou dívku až po první lásku, kterou byl samozřejmě Petr Mužák. V tomto příběhu se setkáváme jen s postavami historickými, fiktivní postavy zde nefigurují. Jak již bylo nastíněno výše, zde je jméno Světlé Johanka, proto bude i v této části analýzy knihy používáno toto oslovení.

Informace o Johance se dozvídáme hned na prvních stránkách, ale do její osobnosti pronikáme až v průběhu děje. Vyprávění je v er formě, všechna fakta se tedy o Johance dozvídáme nejčastěji pomocí vypravěče, který reprodukuje její myšlenky. Další častou charakteristikou jsou promluvy ostatních postav. „*Já vím, už teď má rozum jako desetiletá. Vždyť ona si nikdy nehraje s panenkami jako jiné holčičky.*“¹⁷ Obraz o ní získáváme také díky jejímu jednání, které nám je formulováno vševědoucím vypravěčem. *Pevně věřila, že v tomto příběhu má hlavní roli zrada, protože kdyby nápoděda skutečně něco udělal, stávala by se tak jeho spoluvinicí.*¹⁸ Zároveň nám tato citace dává vědět, že už jako dospívající dívka měla morální pravidla, kterými se řídila, vstupujeme do dětského myšlení Johanky, v celé knize nazíráme na svět jejíma očima.

Postavu Karolíny, Johanky, poznáváme jako malé dítě, které už od dětství mělo velkou představivost a její fantazie a smysl pro popisování světa a událostí je v knize zmíněn vícekrát. *Najednou se Johaně zdálo, že si celou příhodu vymyslela nebo vysnila, že se probere doma v koutku pavlače, kde tak ráda sedává a splétá nekonečné historie o zradě, přátelství a lásce, divadlo bude pryč.*¹⁹ Ze začátku knihy je nám představeno prostředí, které Johanku obklopovalo, popsán je její pokojík a dům, kde v Praze bydleli. *Johanin pokojík byl v prvním patře jejich rodičů v Poštovské ulici. Dům se jmenoval u Bílého preclíku.*²⁰ Tyto podrobnosti, jež odpovídají realitě, podporují reálnost a důvěryhodnost vyznění historické postavy Světlé.

Díky jejím vnitřním monologům se dozvídáme informace o její rodině a to, že z celé rodiny jí nejvíce rozumí dědeček s tatínkem. Její vztah s otcem je v knize vyobrazen jako velmi soudržný, sama Johanka označí svého otce jako někoho, kdo ji

¹⁷ HERCÍKOVÁ, I. *Johana: novela o mládí Karolíny Světlé*. S. 29

¹⁸ Tamtéž. S. 10

¹⁹ Tamtéž. S. 8

²⁰ Tamtéž. S. 13

chápe. Možná také proto, že i on prošel procesem poněmčování. Je to jediné kniha, kde je její rodině věnován větší prostor.

Johanka je, ač v této době ještě dítě, popisována jako výjimečná osoba, odlišná od svých vrstevnic. *Zamilovaných románků bylo všude dost, její kamarádky ve škole jich měly plné tašky. Ale tohle byla jiná lektura.*²¹ Pomocí Johančiných vnitřních monologů se dozvídáme, že byla výjimečná, zvláštní a že se už v době dětství a dospívání zajímala o závažná témata a o literaturu. Ale to si o sobě nemyslí jen Johanka, ale i její rodiče a okolí.

Nejvíce prostoru je v knize věnováno jejímu rozpolcení ohledně národní identity a popisu postoje Johanky k české řeči, národu a k poněmčování, které ji samotnou zasáhlo. Prostřednictvím vypravěče jsou nám podávány její myšlenkové pochody ohledně tohoto tématu. *Německá řeč, to byla pro Johanu bolestná kapitola. Z ní nikdo německé slovo nedostal.*²² Rodiče Johanku vychovávali v tom, že německá kultura je přednější než česká. Na škole se dlouho trápila, protože se nedokázala naučit německy, nakonec se její poněmčení povedlo a Johanka rodný jazyk zapoměla. Ale díky své píli se česky znovu naučila. To, že svůj rodný jazyk zapoměla, jí bylo líto už v dětství. *Vždyť i kdyby tam nějaké české knihy byly – Johana by jim nerozuměla. Ačkoliv uplynulo jen málo vody od časů, kdy přísahala, že nikdy nepromluví německé slovo.*²³

Příležitostně se dozvídáme i její vzpomínky na dětství. *Pamatovala si, jak ji tatínek vodil po Praze, ukazoval jí památná místa a smutně vyprávěl o tom, jak celé Čechy bývaly jednou velikou překrásnou zahradou, dokud je Němci nezničili.*²⁴ Tento postoj, který jí reprodukoval otec, si Johanka během příběhu osvojila. Jako malá dívka pronikla do tajů vlastenectví, sama se označuje jako vlastenka, i když přesně neví, co to znamená. Cítí se duchem Češkou. Ke konci knihy je krátce vyobrazeno setkání Johanky s Mužákem, jejím budoucím manželem, jenž jí pomáhá s osvojením si češtiny.

Johanka je postava-definice, je determinovaná a její osobnost se v rámci vyprávění vyvíjí. V knize je charakterizována všemi způsoby vlastními realistickému pojetí postav. Promluvami vypravěče, pomocí dialogů ostatních postav i svým samotným jednáním. Postava je tedy plastická s propracovanými charakterovými rysy, které se v průběhu knihy vyvíjí. Johanka je hlavní postavou knihy. Na postavě je patrné,

²¹ HERCÍKOVÁ, I. *Johana: novela o mládí Karolíny Světlé*. S. 22

²² Tamtéž. S. 27

²³ Tamtéž. S. 24

²⁴ Tamtéž. S. 28

že se Hercíková inspirovala monografiemi a pravdivými údaji o Karolinině dětství, nedozvídáme se však jen povrchní informace a všeobecně známá fakta, jako to, že Johanka měla domácího učitele, ale i informace o její rodině, které nás ponořují hlouběji do poznání dětství a formování Světlé.

Postava Johanky je odrazem známých informací o dětství Světlé. Samotný román má označení historický román, což podporuje i výskyt historických postav a snaha o přesnost zobrazení Johančina mládí, jako například detailní informace o vzdělání Světlé u francouzských učitelek, jež ji donutily přestat mluvit česky. Přestože je Johanka hlavní postavou knihy, nedozvídáme se popis jejího zevnějšku, což by nám podalo další detailnější informace. Ovšem co bylo ubráno na popisu zevnějšku, bylo přidáno na pocitech Johanky, které reprodukuje vypravěč. *Byla čím dál tím skleslejší, v závratné slasti tvoření...*²⁵ Johančino uvědomění si je hlavním tématem knihy. Její geneze je tedy následující: z malé holčičky se stává uvědomělá dáma, jejím pomocníkem v tomto procesu je komisař, jenž ji seznamuje se zakázanými knihami a zasvěcuje ji do tajů literatury. Patrný je i její vývoj, co se týče vlastní identity a hledání sebe sama, který je spojen s jejím národnostním problémem. Johanka nejdříve neuměla německy a rozdíly mezi Čechy a Němci nevnímala, poté neuměla česky, a nakonec si mateřský jazyk znovu osvojila. V knize je na posledních stranách načrtnuto, že s touto přeměnou jí pomáhá Mužák.

Druhým dílem, které zobrazuje Světlou jako hlavní postavu, je drama *Vavřín a růže*. Prvním výrazným charakterovým rysem Světlé je již zmiňované oslovení, protože v prvním dějství je nazývána převážně jako Johanka, tedy svým jménem. Pokud ji někdo nazve Světlou či Karolinou, je potěšena, protože její pseudonym není ještě známý. *...abych k vám přišla do bytu, paní Světlá (...) Jste první česká dívka, která mě oslovila mým spisovatelským jménem.*²⁶ V dalších dějstvích je již jmenována jako Světlá nebo Karolina. Tento vývoj značí hlavně její stoupající úspěch jako spisovatelky. Jen sestra Žofie ji po celý příběh nazývá pouze Johankou. V posledním dějství se také dozvídáme, proč si Světlá zvolila pseudonym. Citace je promluvou Žofie Podlipské k Mužákovi. *Dobře, že chápeš. V činnosti, kterou tys neuznával, nechtěla být zaštitěna tvým jménem.*²⁷

²⁵ HERCÍKOVÁ, I. *Johana: novela o mládí Karolíny Světlé*. S. 84

²⁶ DUB, O. *Vavřín a růže: Hra o životě a díle Karolíny Světlé*. S. 12

²⁷ Tamtéž. S. 63

V prvním dějství je také popisován její vztah k němčině, poněmčování a k českému národu. *A druhý den nás zasypali kanonádou. Byl to po plese nářek. Ale po nářku zase přišel ples. A kde jsou dnes windischgrätzové a kde stojíme my?*²⁸ Z její promluvy číší, že je pyšná na český národ, protože si dokázal udržet svůj status a přežil poněmčování. Dále je zmíněno, že Světlá jako *česká spisovatelka uměla dřív francouzsky, než správně česky*.²⁹ Načež Světlá odpovídá: *Pravda, svou první povídku jsem napsala ve franštině. Ale vše jedno, latina, franština, němčina, cizí zůstane cizím*.³⁰ Z této její přímé řeči lze vyčíst, jak se stavěla k češtině a že pro ni jen čeština zůstala jejím mateřským jazykem. Jelikož se jedná o drama, v této části analýzy nebudou přímé řeči označeny uvozovkami.

Stejně tak lze z jejích promluv vyzorovat vztah k venkovu a vesnici. *Venkovu by se měla věnovat větší pozornost. Čechů je v Praze jen část, většina národa žije na vsích a ti nám unikají*.³¹ Její kladný vztah k venkovu se prolíná celým dílem, svůj odjezd popisuje tak, že jede *za novými lidmi, do jiného světa*.³² *Objevují mnoho krásného, o čem v Praze ani potuchy nemáte*.³³

Z faktických údajů je zmíněna škola pro dívky, kterou Světlá vybuodovala. *...noviny s oznámkou o vaší škole pro české dívky*.³⁴ Tímto a mnoha dalšími zmínkami je podpořena autentičnost postavy.

V dramatu je diskutovaný vztah Karoliny Světlé s Nerudou a s Mužákem. Karolina zde Nerudu miluje, ale její morálka jí nedovoluje, aby s ním zažila naplněný vztah a odešla od Mužáka. Nerudův komentář k jejímu manželství je výmluvný. *Od smrti Boženky jdete v manželství sama. Zklamal vás ten, na kterého jste spoléhala, nepodepřel vás v neštěstí a smutku, musela jste katastrofu překonat vlastními silami. S dítětem odešel z vašeho života i manžel*.³⁵ Vztah Mužáka a Světlé je v knize viděn jako vyhasnutý, spíše než manželství je to soužití vedle sebe. Světlá je připravena odejít od Mužáka, ještě jako 30letá, ale příběh Antoše a Sylvy, a hlavně argumenty Jírovcové, ji přinutí vše přehodnotit. Svůj vztah s Mužákem popisuje i sama Světlá těmito slovy:

²⁸ DUB, O. *Vavřín a růže: Hra o životě a díle Karoliny Světlé*. S. 10

²⁹ Tamtéž. S. 14

³⁰ Tamtéž. S. 14

³¹ Tamtéž. S. 11

³² Tamtéž. S. 20

³³ Tamtéž. S. 20

³⁴ Tamtéž. S. 13

³⁵ Tamtéž. S. 21

*Já jsem 38 roků s mužem, a přece stále sama.*³⁶ Prozrazuje nám jednou jedinou větou vyhaslost svého manželství, jež mělo být zachráněno narozením Boženky, místo toho s její smrtí uvadlo. Jejich milostnému trojúhelníku je věnováno velmi prostoru. Sama Světlá zde mluví o Nerudovi jen v superlativech. *Obdivuhodný a duchapřítomný je také.*³⁷ O jejich citech k němu se dozvídáme i z dalších promluv Světlé. *Jestliže by měl někdo pro mne kdy co znamenat, pak jistě vy. Ale dnes a v dohledné době se vás musím zřici a prosím, prosím, vy se odřeknete mne.*³⁸ Z citace rozpoznáme i stanovisko Světlé k jejich vztahu, kdy se označuje za iniciátorku jeho ukončení.

Postava Světlé se rovněž interpretuje svými skutky. Ve chvíli, kdy onemocní děti Antoše morem a jejich vlastní matka od nich odejde, zůstane u nich jen Sylva a Antoš, se Světlá nebojí a sama přijde nabídnout pomoc. Ukazuje tím, jak je šlechetná a nebojácná, navíc ochotná pomoci dětem, které nejsou její vlastní. Jistou podobnost lze nalézt v tomto případě i mezi Světlou a Sylvou, jež se obě obětovaly a překonaly strach pro dobro ostatních. Ve stejné chvíli přijde Mužák za Antošem pro sazenice, ten má však nemocné děti a jiné starosti, zatímco Světlá se snaží Mužákovi vysvětlit, že je Antoš zaneprázdněn, Mužák to nechápe a vysměje se jí. V tuto chvíli je vhodné zmínit větu, kterou pronese v dramatu sama Světlá. *Tady nejde o sílu, ale o míru obětování. V té stála žena vždycky vysoko nad mužem.*³⁹ Sama svými skutky v dramatu tuto větu podporuje. Mužák je vyobrazen jako neschopný jakékoliv empatie. Naopak Světlá se dokáže vcítit do citů druhých, navíc je neskutečně praktická.

Dozvídáme se také o vnějším těle Světlé, ale jen to, jaké nosí šaty. */Je oblečena do prostého kroje ještědského/*⁴⁰ Jedná se o scénickou poznámku, která nám dává nahlédnout do nitra postavy. Tím, že si oblékla ještědský kroj, dává najevo, že se sama cítí s tímto krajem spojená. Je nám prozrazeno, že Světlá našla v Podještědí svůj domov. To, že ji tamní lid přijal za svou, dokazují i promluvy ostatních postav. *Přišla jste z města, ale nosíte kroj jako my a prožíváte s námi naše starosti. Jste jako naše.*⁴¹ Ale také jednání ostatních postav, které si ke Světlé chodí pro radu. Učiní tak například Enefa, která se nedokáže rozhodnout ohledně svého vztahu s Otíkem.

³⁶ DUB, O. *Vavřín a růže: Hra o životě a díle Karoliny Světlé*. S. 21

³⁷ Tamtéž. S. 19

³⁸ Tamtéž. S. 22

³⁹ Tamtéž. S. 30

⁴⁰ Tamtéž. S. 28

⁴¹ Tamtéž. S. 36

Zmíněna je i Božena Němcová, která hrála v životě Světlé nezaměnitelnou roli, ale zde není vyobrazena jako její přítelkyně, ale jako sokyně na literárním poli. *Před lety sem chodila také paní z města. Spisovatelka. Dávala si vypravovat pověsti a babička Jirovcová s ní sedávala. A nakonec se dověděla, že muž té paní, komisař Němec, nařizuje našim lidem v Liberci pokuty.*⁴² Z této citace zjišťujeme, že Němcová se též snažila o sebrání pověstí z Podještědí, ale nepochodila, protože ji místní lid nepřijal tak jako Světlou. V této knize je tedy vyobrazena Němcová ve stínu Světlé.

Postava Světlé je postava-definice, jelikož je determinovaná, i když se v příběhu vyvíjí, tak známe její základní charakterové informace. Karolina Světlá je zde vyobrazena jako postava plošná, proto je více prostoru ke zkoumání literární postavy. Charakterizována je promluvami postav a samotným svým jednáním. Jelikož se jedná o drama a vypravěč zde nefiguruje, zevnějšek Karoliny je popisován ve scénických poznámkách. Postava Světlé je dramatikem zromantizována, je charakterizována jen superlativy, proto je také zmíněna legenda o schůzkách Světlé s Nerudou. *Mne jste vozili na Karlovo do parku, jeho tam na procházce podpíral posluha s černou čepicí. Když kulhal kolem nás, zvedl unaveně klobouk. Já kývla hlavou. To bylo vše. Takoví my byli – milenci. Nejintimnější, a přece nejvzdálenější.*⁴³ Postava Světlé se v dramatu vyvíjí, obzvláště co se týče jejích milostných vztahů. Poznáváme ji jako energickou počínající spisovatelku, přes zralou ženu, jež se rozmýšlí, jak naložit se svým životem, až po unavenou a se vším smířenou paní. Je postavou hlavní, která se vyvíjí a svými skutky ovlivňuje ostatní postavy, dostává se s nimi do kontaktu. Fiktivní postavy a jejich komunikace s postavami historickými bude zmíněna v další kapitole.

Poslední kniha, ve které je Karolina Světlá prezentována jako jedna z hlavních postav, je *Tajná kronika Rychlých šípů* od Štěpána Kučery. Jedná se o knihu povídek, která osobitým způsobem paroduje nebo ironizuje slavná díla. Povídka se jmenuje *Pan Neruda a paní Karolína* s podtitulem *Podpovídka malostranská*.

Tato kratičká povídka nás zavede do hospody U Štajniců v Praze, přímo do jedné z malostranských povídek, jež se jmenuje stejně jako hlavní dva aktéři Pan Ryšánek a pan Schlegl. Tyto dvě postavy sedí v hospodě i v této povídce a vzpomínají na Nerudu a Světlou, které vidali v hospodě sedět nad rukopisy.

⁴² DUB, O. *Vavřín a růže: Hra o životě a díle Karoliny Světlé*. S. 36

⁴³ Tamtéž. S. 67

Karolina Světlá je v povídce vyobrazena jako dospělá žena v době, kdy žila s Mužákem a s Nerudou se přestala stýkat. Neviděli se a nenapsali si už několik let. V popředí je scéna, kdy Neruda sedí v hospodě u stolu a znenadání vejde do hospody Světlá. Charakterizována je promluvami ostatních postav, ale i vlastními promluvami nebo jednáním. Oslovována je jako Světlá, ale Nerudou jako Johanka. Toto zdrobnělé oslovení může konotovat Nerudovy pocity vůči Světlé, tedy nostalgii a pocit nenaplněné lásky. O jejím pseudonymu promlouvá sám Neruda. „...Světlá... polepšila sis s tím pseudonymem.“⁴⁴ Světlá zmiňuje svůj vztah k Podještědí (*Ano, do Světlé v Podještědí... líp se tam dýchá, ve všech smyslech toho slova.*⁴⁵) a současně i svoje důvody k odchodu z Prahy (*Psala jsem ti tenkrát, že bych v Praze nevydržela... Zdálo se mi, že i ty kočičí hlavy mají uši.*⁴⁶). Zároveň tímto Světlá zmiňuje dopis, jež Nerudovi nikdy nedošel. V povídce se prolíná vztah postav fiktivních a historických, Neruda reaguje na fiktivní postavy a promlouvá s nimi. *Není pravda, že by z Johanky něco vychoval (Neruda vrhl na pana Schlegla krátký pohled) ona byla spisovatelka od pána boha.*⁴⁷ Ač nepřímou citací, přesto historická postava reaguje na postavu fiktivní. V této kratičké povídce je tedy Světlá postavou historickou a plošnou, nedozvídáme se o jejím charakteru nebo vzhledu.

Světlá jako vedlejší postava knihy

Dalšími analyzovanými knihami budou ty, které představují Světlou jako vedlejší postavu. Jednou z nich je *Blond'atá Kerolajn*, druhá kniha ze série s hlavními hrdinkami Nikol, Fany a Simonou. Tentokrát se zamilované dívky vydávají na hory – přesněji na Ještěd. Jedou spolu se svými přáteli. Na pozadí tohoto příběhu je milostný trojúhelník Nikol, která jede na Ještěd se svým přítelem Robertem, jenže naneštěstí zde potkají jejího bývalého partnera Rost'u. S ním se Nikol rozešla vlastně náhodou a nedopatřením. Nikol se během příběhu ztotožňuje s Karolinou Světlou, kterou postupně poznávají všichni účastníci. Během jejich dobrodružství na Ještědu projedou na běžkách Cestu Karoliny Světlé vedoucí z Ještědu do Světlé pod Ještědem.

S postavou Světlé se seznamujeme ihned po příjezdu hlavních hrdinů do Liberce. V příběhu se dozvídáme faktické údaje o Karolině Světlé reprodukované jednou

⁴⁴ KUČERA, Š. *Tajná kronika Rychlých šípů: -a jiné příběhy*. S. 53

⁴⁵ Tamtéž. S. 53

⁴⁶ Tamtéž. S. 54

⁴⁷ Tamtéž. S. 52

z postav. „*Ona se narodila jako Rottová. A protože její rodiče se brali na svátek svatého Jana Nepomuckého, dali jí jako prvnímu dítěti jméno Johanna. (...) v den, kdy se Johanka narodila, byla v Praze, a právě i v Poštovské ulici, kde její rodiče bydleli a která se dnes jmenuje Karoliny Světlé, docela slušná povodeň.*“⁴⁸ Tyto údaje podporují historičnost postavy.

Prostřednictvím postavy Fany, která je milovnice literatury, jsou čtenáři zprostředkovány střípky z dětství Světlé a přijetí ženy jako spisovatelky v tehdejší době. „*Do svých šesti let mluvila jen česky, ale potom ji dali do německé školy a chtěli, aby češtinu zapoměla. Učitel pak u ní zjistil, že má literární talent, ale protože nebyla kluk, byl z toho děsnej průšvih. Představa, že se žena bude živit jako spisovatelka, tehdy byla pro spoustu lidí naprosto pohoršující.*“⁴⁹ Z této citace zjišťujeme, že přijetí Karoliny jako spisovatelky nebylo ideální a to, že její rodiče ji nepodporovali v lásce k Čechám. Dává nám informace o době, ve které Světlá žila. Doba je v knize konfrontována s tímto stoletím.

Dále se dozvídáme o vztahu Karoliny a jejího muže, znovu díky promluvě jedné z postav. „*Johance Rottový nakonec ve třinácti dovolili, aby za ní domů docházel aspoň učitel hudby. A ona se do něj zamilovala. Jmenoval se Petr Mužák a vzal si ji za ženu.*“⁵⁰

Nejvíce místa je věnováno jejímu vztahu s Nerudou a hlavně knihám, které napsala. Několik románů je zde popsáno i s dějem. Také se v knize cituje z jejích dopisů psaných Nerudovi a naopak. Dochází zde k jevu, kdy fiktivní postavy o Světlé a jejich vztazích přemýšlí. *Ona si tu lásku tak dlouho zakazovala, až se z toho zcvokla.*⁵¹ Dozvídáme se tak interpretaci vnímání Světlé v dnešní době. Je chápána jako žena, jež se vzdala své osudové lásky. Do pozadí ustupuje vnímání Světlé jako významné spisovatelky nebo její angažovanost v počátcích feministického hnutí.

Karolina Světlá je v knize postava historická, popisována je nepřímou charakteristikou, tedy jen řečí ostatních postav. Její myšlenkové pochody nám jsou skryty. Jedná se o postavu-hypotézu, jelikož není plně determinovaná a protože je to postava, kterou poznáváme jen skrze ostatní postavy. Do kontaktu s fiktivními postavami se nedostává. Jak už bylo napsáno výše, je postavou vedlejší, pozornost není

⁴⁸ BŘEZINOVÁ, I. *Blondatá Kerolajn*. S. 31

⁴⁹ Tamtéž. S. 31

⁵⁰ Tamtéž. S. 31

⁵¹ Tamtéž. S. 97

zaměřena jen na ni, její roli v knize podporuje i to, že je postavou skládanou z promluv ostatních postav.

Dalším analyzovaným dílem je *Dům v Orionu* od Andrey Fischerové. Tato kniha vypráví příběh Kateřiny, která žije s malou dcerkou a manželem v Liberci. Je nadanou spisovatelkou, ovšem svůj talent nevyužívá. Kateřina si přivydělává jako novinářka a publikuje články v literárním časopise. Dostane velkou příležitost napsat interview s autorem, kterého svět zná jen skrz jeho knížky. Autor je obdivovatelem Karoliny Světlé a jejího odkazu, do čehož zasvětil i Kateřinu. Příběhem se line ještě jiná dějová linie, a to román, který začal psát Autor. Jmenuje se *Dům v Orionu* a odehrává se na přelomu 19. a 20. století. Pojednává o Margitě – Češce, jež se provdala za Němce a žije spolu v Liberci. Jejich manželství je zpočátku dokonalé, manžel je bohatý továrník, který vlastní textilní továrnu a postaví pro sebe i svou ženu dům v Liberci inspirovaný souhvězdím Orionu.

V knize se setkáváme se zmínkou o Světlé již na počátku, je charakterizována především úvahami a promluvami jiných postav. To, že je zmíněna již na začátku knihy a její postava se prolíná mezi postavami fiktivními, nám ukazuje, že je důležitá pro další děj knihy, aniž by se sama charakterizovala přímou řečí nebo svým jednáním. Tento fakt podporuje historickou stránku postavy, jelikož se příběh odehrává ve 21. století a Světlá tak promlouvat nemůže, protože je již několik století mrtvá.

V knize se dozvídáme mnoho faktických údajů o postavě, obsaženy jsou například v této citaci: *9. října 1852 se Světlé narodila Boženka. Jméno dostala podle Němcové. Byly si tenkrát se Světlou blízké. Četly stejné knihy a stejné časopisy, půjčovaly si je a zase vracely, korespondovaly spolu o těhotenství a o mateřství. Dvě významné literátky v rolích, které jim byly jako ženám přirozené. Němcová byla v té době nejen zkušenou spisovatelkou, ale také zkušenou matkou, zatímco Světlá neměla ještě několik let figurovat jako Světlá, ale jako Johanna Mužáková, a byla prvorodičkou. Němcová byla Světlé oporou a rádkyní, podporovala ji v těhotenství, připravovala ji na porod.*⁵² V této citaci je také zmíněn vztah Světlé s Boženou Němcovou, na který je dáván důraz i v ostatních knihách. Je zajímavé, jak často je zmiňované přátelství těchto dvou žen, jež vlastně samo o sobě nebylo ničím zvláštní. Pozorovat můžeme, jak je jejich vztah v knihách vykreslen odlišně, zde jsou ženy prezentovány jako přítelkyně,

⁵² FISCHEROVÁ, A. *Dům v Orionu*. S. 86

kteřé si v těžkých chvílích života pomáhaly. Zároveň je Němcová popsána jako zkušenější žena. Historická postava se tu dostává do kontextu s další historickou postavou. Takovéto historiografické informace napomáhají k autentičnosti postavy a k jejímu historickému kontextu.

Kromě výše zmíněných informací je předestřen i její životní příběh, podoba i vztahy s okolím. *Dívala se té ženě do očí, prohlížela si její mohutné tělo, vypracované šaty, dobový účes, vážnou pózu bez úsměvu.*⁵³ Citace nám dává informace o tzv. vnějším těle Světlé, fotografie, na kterou se Kateřina dívá, je známá podobizna Karoliny Světlé. Díky tomuto popisu zevnějšku postavy se o Karolině dozvídáme podstatná fakta, neusmívá se, zaujímá vážnou pózu, značí to její rozpoložení v době pořízení fotografie.

V knize je samozřejmě vylíčen i tolik diskutovaný vztah Karoliny Světlé s Janem Nerudou. *Paní Karolina psala hodně dopisů. Psala také jednomu pánovi, kterému psát nesměla. Měla ho ráda a on měl rád ji. Jmenoval se Neruda.*⁵⁴ Jejich vztah je tu postaven do podobnosti se vztahem Kateřiny a Autora jako vztah vzájemného podporování, jenž je obestřen tajemstvím a má příchut' něčeho zakázaného.

Karolina Světlá je zde symbolem osudem zkoušené ženy, která ve svém životě našla útěchu v psaní románů a povídek. Je také inspirátorkou hlavních hrdinů, je to ona, kdo jim dává sílu dál psát, respektive je jejich vzorem, což dokazuje následující citace: *Miloval ji a četl ji s porozuměním, kritikou a nadějí, že naplní jeho sen o dokonalé autorce. Nikdy ho prý nezklamala, vždy mu byla oporou, pravidelně se k ní vracel a nacházel v jejích knihách pokaždé něco nového, lepšího než cokoli, co sám napsal. Chtěl se jí svou tvorbou vyrovnat, byla jeho vzorem, jeho starší sestrou, ke které dodnes vzhlíží. Vše, co napsal, psal pro ni. Karolina Světlá.*⁵⁵ Citace je reprodukována vševědoucím vypravěčem, který nám prezentuje myšlenkové pochody Autora.

Světlá je tedy v knize postavou plošnou, její myšlenkové pochody nám nejsou známy a v příběhu se její vlastnosti a charakter nevyvíjí. Charakterizována je jen řečí postav a údaje, které se dozvídáme, jsou o jejím zevnějšku a životě. Informace jsou čtenáři předkládány postupně, od těch nejzákladnějších, že byla spisovatelkou a psala

⁵³ FISCHEROVÁ, A. *Dům v Orionu*. S. 39

⁵⁴ Tamtéž. S. 39

⁵⁵ Tamtéž. S. 18

o Podještědí, až po ty nejdetailejší, jako je její vztah s Nerudou. Lze ji označit jako postavu sympatickou, se kterou čtenář sympatizuje, a postavu-hypotézu. Karolina Světlá je v knize postavou historickou, která opravdu žila. Podle Hodrové se dá nazvat jako postava skládaná z výroků ostatních postav, právě proto, že je to jediná charakteristika, kterou můžeme z knihy získat, zůstává tedy jen vedlejší postavou.

V obou analyzovaných knihách je Světlá postavou, která reprezentuje tzv. citaci bez narativního významu, která byla vysvětlena již výše. Světlá je nositelkou dobových idejí, dokresluje atmosféru děje, je jakýmsi přídavkem, který knihu ozvláštňuje.

Světlá postavou epizodní

V tuto chvíli se dostáváme ke knize, jejíž příběh zobrazuje Světlou jako epizodní postavu. Projevuje se to tím, že jí není dopřáno tolik prostoru a její charakteristika je tímto chudší. V knize *Posel* hraje hlavní úlohu korespondence Karoliny Světlé a Jana Nerudy. *Posel* je kniha o snu a dopisování. Karolína, vystudovaná učitelka, jež pracuje v knihkupectví, se setkává s panem Modrým, který o ní píše interview. Náklonnost přejde ve vřelejší vztah a pan Modrý zasvěcuje Karolínu do tajů korespondence. Sám sbírá dopisy, obzvláště ty z 19. století. Příběh je rozdělen na dvě části a druhá je napsána z pohledu mladíka, který pracuje v Anglii na recepci, kam chodila Karolína pro dopisy od pana Modrého. S panem Modrým si slíbili, že po dobu jejího pobytu v Anglii si napíší jen dopisy, jiná komunikace je zapovězena. Jenomže po čase přestanou dopisy od pana Modrého přicházet, nastává Karolínin vnitřní boj, zda na něj počkat, nebo ne. Dlouho očekávaný dopis dorazí až po jejím odjezdu z Londýna. Mladý Angličan s českými kořeny se tedy vydává na cestu do Česka a snaží se dopis doručit, a stává se tak poslem.

O Světlé se začíná v románu mluvit až ke konci příběhu, sloveso mluvit je použito záměrně, jelikož se informace o ní dozvídáme pomocí přímých řečí postav anebo pomocí vnitřních monologů fiktivních postav, nejčastěji Adama. Není tedy pro knihu prioritní postavou. Jako první se dozvídáme o jejím zevnějšku. *Doposud jsem všude nalézal jen tu robustní, nepřitažlivou Světlou, jak se zachovala v obecném povědomí, která by s Němcovou s perlovými náušnicemi a elegantně nakloněnou hlavou nemohla soupeřit. Světlá na tom obraze nevypadá jako měšťanská panička z dobře*

*situovaných kruhů, ale jako mladá dáma s velkýma, čirýma očima, rafinovaným účesem a ženskou krásou výjimečných hrdinek jejích románů.*⁵⁶ Z této citace zjišťujeme nejen Karolinin zevnějšek, ale také to, že mladší Světlá působila a vypadala jinak, než jak ji známe ze známé dobové fotografie. Postava se v novele nevyvíjí, ale vyvíjí se smýšlení fiktivních postav o ní. S tím, jak se mění myšlení Adama o Světlé, mění a vyvíjí se sám Adam.

V příběhu je zmíněna i její spisovatelská kariéra, dozvídáme se informaci o jejích dílech – tedy že hrdinky byly výjimečné a krásné. A znovu je zde zmíněn vztah Světlá – Němcová. Němcová je zobrazena jako ta „elegantnější“. Další prohlubující informaci o vztahu Světlé s Němcovou dostáváme z této citace. *Za Němcovou byla Světlá. Jako vždy v jejím stínu.*⁵⁷ Je zde naznačeno, že Světlá nedosáhla takových úspěchů jako Němcová. Zmínka o další historické postavě podporuje historičnost postavy Světlé a její zakotvení v tehdejší kultuře.

Hlubší informace se o Světlé nedozvídáme, jen povrchní údaje, jako například, že udržovala písemný vztah s Janem Nerudou a pan Modrý získal jejich sebranou korespondenci, nebo alespoň to, co z ní zbylo, a navíc objevil dopis, jenž by měl být nově nalezeným rukopisem Nerudova dopisu. Připomenuto je i dilema ohledně dopisů Světlé a Nerudy, a to, zda Světlá nereprodukovala do opisu Nerudových dopisů své romantické pojetí vztahu. *...jako v literárních historických dodnes vyvolává rozpaky, že Nerudovy dopisy Světlé žijí jen prostřednictvím hlasu Světlé samotné.*⁵⁸ Nenápadná zmínka o tom, že se literární historici zabývají Světlou, je nespornou známkou, že je čistě historickou postavou a že ji tak vnímají i fiktivní postavy.

Světlá je tedy postava plošná, bez vyvíjejících se vlastností. Splňuje kritéria historické postavy a postavy skládané z promluv ostatních postav. Neznáme její myšlenkové pochody ani psychologii. S ostatními fiktivními postavami se do kontaktu nedostává. Tato kniha nám podává o Světlé nejméně informací ze všech analyzovaných, proto o ní nedostáváme ucelený obraz. Jen to, že se její postava objevuje až ke konci příběhu, nám dává vědět, že nebude postavou hlavní.

⁵⁶ FISCHEROVÁ, A. *Posel*. S. 123

⁵⁷ Tamtéž. S. 52

⁵⁸ Tamtéž. S. 169

4.1.2 Jan Neruda

Jan Neruda je rozporuplnou osobou, jež je v každé z knih zpracována trochu jinak, ovšem tyto rozdíly jsou nepatrné, a proto je potřeba knihy podrobněji prozkoumat. V jedné jediné knize není o Nerudovi ani zmínka, a to v novele Johanka, jelikož je tam zobrazeno Karolinino dospívání, kdy Nerudu ještě neznala.

V ostatních knihách je Neruda zobrazen jako milenec, slavný spisovatel, ale i nešťastný muž, jenž nikdy nenašel svou pravou lásku. Například v *Blondáté Kerolajn* je Neruda chápán více způsoby, jako milenec Světlé, jako bonviván, ale i jako muž, jenž nedošel svého štěstí. Jeho postava je obklopena mnoha „kdyby“. Kdyby se to a to stalo jinak, bylo by vše jiné. Tyto a další myšlenky napadají hlavní postavu Nikol v souvislosti s Nerudou. *Pět žen - a nevezal si žádnou. Vzal by si vůbec Karolinu, kdyby mohl?*⁵⁹ Podobné úvahy najdeme i v knize *Posel*. Jenže Adam se zamýšlí nad vytrvalostí Světlé, Neruda je odsunut stranou i přesto, že v jejich vztahu hrál jednu z hlavních rolí. V *Poslovi* mu větší prostor dopřán není. Adam přímo zmiňuje: *Karolina Světlá se pro mě stala symbolem nenaplněné touhy.*⁶⁰

Je zvláštní, jak je v některých knihách Neruda odsunut stranou a tou silnou zůstává Světlá. Větší pozornost je Nerudovi věnována v knize *Vavříin a růže*. Zde vystupuje svými promluvami a jednáním. Čtenář ho vidí jako neohroženého hrdinu, který je ovšem také hodný a milý. Příkladem je jeho jednání v situaci, kdy na ples přijde chlapec v otrhaném oblečení a nabízí k prodeji sirky. Většina lidí v sále, včetně Mužáka, by ho raději vyhodila, ovšem Neruda jej pozve dovnitř a ještě chytře manžela Světlé donutí, aby od chlapce sirky skoupil. Tímto je popsáno Nerudovo cítění s nemajetnými, které mohlo vyplynout z jeho vlastní dřívější finanční tísně. Jeho empaticnost a chytrost je stavěna do protikladu k Mužákovi. Neruda je tedy kontrastní postavou. Oproti němu má jen kladné stránky. Dalším zajímavým aspektem v tomto dramatu je Nerudův příjezd do Světlé za Karolinou. Není známo, že by ji kdy Neruda ve Světlé v Podještědí navštívil. Avšak zde za ní přijíždí, aby se dozvěděl, zda si Světlá vybrala Mužáka, nebo jeho. Tímto jeho činem či aktem lásky, dalo by se říci, se nám zobrazuje celá jeho osobnost. Pokud si spojíme předchozí informace o Nerudovi, dostáváme ucelený obrázek o jeho charakteru. Je tedy vyobrazen jako empatický hrdina, jenž zachraňuje

⁵⁹ BŘEZINOVÁ, I. *Blondátá Kerolajn*. S. 12

⁶⁰ FISCHEROVÁ, A. *Posel*. S. 178

chudé chlapce, navíc oddaně miluje Světlou, až natolik, že riskuje, že Mužák ho ve Světlé uvidí. Je tedy silně sympatickou postavou a skvěle se tak doplňuje se Světlou.

4.1.3 Petr Mužák

Manžel Karoliny Světlé nachází svou výraznější roli ve dvou analyzovaných knihách. V *Johaně* a dramatu *Vavřín a růže*. V ostatních knihách je pouze zmíněn jako manžel Karoliny Světlé a jeho charakteristika je povrchní.

Přesto je nutné zmínit výjimku ve vnímání Mužáka v knize *Blond'atá Kerolajn*. Ač zde nemá charakteristiku a je postavou pouze epizodní a plošnou, vnímání Mužáka hlavní postavou je zajímavé. Pokud se držíme veřejného mínění, byl Mužák lehce neohrabaný, surový člověk, který nedokázal ocenit spisovatelčino nadání (přesto, že to byl on, kdo ji zpočátku seznamoval s literáty). Z těchto důvodů je na něj často nahlíženo jako na nepřítele Světlé, kvůli kterému se vzdala své lásky. V této knize je ovšem Mužák postavou, již Nikol lituje. Přemýšlí o něm jako o článku milostného trojúhelníku, ve kterém nebyl nikdo spokojený. Není nepřítelem, ale pouze smutnou postavičkou v životě slavných spisovatelů. Nikolina promluva je výmluvná: *Bylo jí líto Karoliny, Nerudy i Mužáka.*⁶¹ Setkáváme se tedy s jinou stránkou Mužákovy charakteru, která již v dalších knihách představena není.

Více prostoru je Mužákovi dopřáno v knize *Johana*, kde je popisován přímou řečí Johanky a své myšlenky reprodukuje svými promluvami. Novela *Johana* má podtitul *O velké lásce Karolíny Světlé*, velkou láskou je myšlen Petr Mužák. Jelikož je v novele věnováno hodně prostoru postoji Světlé k českému jazyku, čtenář by se mohl mylně domnívat, že velkou láskou je myšlen právě český jazyk. Pomiňme ovšem dvojí pojetí podtitulu a věnujme se samotné postavě Mužáka. Jeho postava se objevuje na konci příběhu, kdy Johanka tápe ve svém rozháraném dospívání a do jejího života vchází nový mužský element. Zpočátku jejich setkávání nesla jeho přítomnost Johanka nelibě, vyjadřovala se, *že se zajímá jen o to, aby se nadlábl a kam ho postavíš, tam ho za týden najdeš.*⁶² Johančin odpor však netrvá dlouho, zatímco zprvu je Mužák Johankou popisován jako neschopný a zaostalý člověk, jenž má až příliš velkou chuť k jídlu, jeho

⁶¹ BŘEZINOVÁ, I. *Blond'atá Kerolajn*. S. 75

⁶² HERCÍKOVÁ, I. *Johana: novela o mládí Karolíny Světlé*. S. 107

postava se ke konci knihy mění. Mění se ovšem jen z pohledu Johanky, ze kterého ho vnímají i čtenáři.

Dalším zajímavým aspektem zobrazení Mužáka je jeho kontrastní osobnost v dramatu *Vavřín a růže*. Kontrastní je proto, že je stavěna do protikladu k osobnosti Světlé, jak už jsem nastínila výše. V této knize je Světlá zidealizována, a proto má jen kladné stránky. Oproti ní je zde Mužák, který je prototypem neschopného muže, který je nepraktický, nevnímavý a ke konci knihy i zapšklý. V jedné chvíli Mužák zmiňuje, že venkovská dívka se měšťankou nikdy nestane, což je mu později vyvráceno. Avšak lze to chápat i jako jeho určitou skrytou promluvu ke Světlé, že z měšťanské dívky se nikdy venkovská nestane. Kvůli takovýmto jízlivým poznámkám a kvůli svému chování se stává v knize postavou silně negativní.

4.2 Fiktivní postavy

Tato podkapitola se bude věnovat fiktivním postavám analyzovaných knih. Nejdříve tedy zmiňme, co přesně jsou fiktivní postavy. To jsou takové postavy, které vyvstaly v mysli autora a tudíž jsou smyšlené, imaginované. Jeden z hlavních rozdílů mezi historickou a fiktivní postavou postihla Dorit Cohnová: *Vědomí imaginárních osob můžeme znát způsobem, jímž vědomí skutečných lidí znát nelze.*⁶³ Znamená to tedy, že fiktivní postavy mají, oproti historickým, vnitřní monology. Ovšem i historická postava může promlouvat svými vnitřními monology, ale jak znovu upozorňuje Cohnová: *Pokud je popisována historická postava, její vnitřní monology mohou být zapsány jen tehdy, pokud jsou k tomu historické prameny, jako paměti nebo deníky.*⁶⁴ V analyzovaných knihách je zajímavé, jak se spolu historické a fiktivní postavy dostávají do kontaktu. Rozlišujeme několik typů koexistence mezi postavami, které přicházejí z jiné ontologické oblasti. Jednou z možností je, že v románu jsou v přímém kontaktu zvlášť postavy historické a zvlášť postavy fiktivní. V druhém případě se v románu do přímého kontaktu dostávají navzájem postavy historické s postavami fiktivními. Důležité je zmínit, jak byly vybrány fiktivní postavy, které budou analyzovány. Rozebírány jsou takové postavy, které se nějakým způsobem dostávají do kontaktu s historickými postavami a ty, jež mají spojitost se Světlou.

⁶³ COHN, D. *Co dělá fikci fikci*. S. 149

⁶⁴ Tamtéž. S. 188

4.2.1 Kateřina

Kateřina je jednou z fiktivních postav, které se nacházejí v románu *Dům v Orionu*. Seznamujeme se s ní ihned na začátku příběhu, je to hlavní postava celého románu. Kateřina je velmi nadaná žena, kterou ovšem od psaní odradil její první neúspěch. V knize je vyobrazeno postupné Kateřino sblížení s Autorem, které se odehrává v romantické rovině, byl to platonický vztah. Autor je jakýsi její „učitel“ psaní, snaží se jí pomoci znovu se k němu navrátit. Tento vztah by se dal přirovnat ke vztahu Karoliny Světlé a Jana Nerudy.

V knize jsou často popisovány Kateřiny pocity, některé prozrazují, že se cítí na vesnici lépe než ve městě, ty mohou připomínat pocity Světlé. Světlá pod Ještědem byla její inspirací, což dokazuje i její pseudonym. *Nadechla se a ucítla vůni posekané trávy. Ucítla vůni dřeva, vůni levandulových květů a vůni knih. Pocit domova. Seřazené knihy na jedné stěně bez oken, od stropu po podlahu, od zdi ke zdi. Čistota, pořádek, řád. Teplo. Vůně. Ticho, které už několik let nepoznala.*⁶⁵ Citace je popisem toho, jak se Kateřina cítila v Autorově domě, který se nachází na vesnici. Kateřina se v románu podstatně vyvíjí, za její vývoj může přímo Autor a nepřímo Karolina Světlá, ačkoli spolu fiktivní a historické postavy v románu nepromlouvají. Jak se postupně Kateřina dozvídá o Karolině nové informace a noří se do jejího života, tak se vyvíjí sama Kateřina. Uvědomuje si, že žádné překážky nejsou dost velké, aby nešly překonat, a díky Světlé se znovu navrátí k psaní, ke kterému je jako by předurčena.

4.2.2 Autor

V analýze Kateřiny již bylo naznačeno, že vztah Autora a Kateřiny je podobný vztahu Světlé a Nerudy. V tom případě by se tedy dalo očekávat, že Autor bude podoben Nerudovi, nebo bude mít přinejmenším podobné charakterové rysy. Zde narážíme na výjimku, protože Autor je srovnáván s více postavami. Vzhledem je podobný jedné postavě z románu Světlé. *Vypadáte jako Ambrož z Kříže u potoka.*⁶⁶ Ale najdeme i shodné rysy se samotnou Světlou, narodil se totiž ve stejný den jako ona a také se přestěhoval do Podještědí. *Je tady klid na práci. S nikým se nestýkám, nikoho nepotřebuji. Jen píši. Narodil jsem se ve stejný den jako Karolina Světlá.*⁶⁷ V tomto

⁶⁵ FISCHEROVÁ, A. *Dům v Orionu*. S. 30

⁶⁶ Tamtéž. S. 32

⁶⁷ Tamtéž. S. 32

případě je tedy zajímavé, jak autorka postavu Autora zobrazila. Ten je ze čtenářského pohledu podoben Nerudovi svým vztahem s Kateřinou, ale informacemi z knihy je podoben Světlé a Ambrožovi. Autor je postava veskrze tajemná, veškeré informace o něm se dozvídáme až na konci knihy, samotné jeho jméno je obestřeno tajemstvím, vždyť do konce románu je pojmenován jen obecným substantivem Autor. Je tedy viděn jako osoba, již nelze připodobnit k nikomu, jelikož má rysy více postav. Dochází tak ke čtenářské deziluzi, kdy si zcela fiktivní postavu čtenář nedokáže představit. Autor má rysy tzv. romantického hrdiny, jenž je obestřen tajemstvím a končí tragickým skonem.

4.2.3 Margita

Margita, jak již bylo napsáno výše, je postavou z knihy *Dům v Orionu*, kterou napsal Autor spolu s Kateřinou. Díky tomu ji můžeme prohlásit za zcela fiktivní postavu. Margita se během příběhu vyvíjí, je popisována pouze vypravěčem nebo svými skutky. Z románu se na prvních stránkách dozvídáme Margitin zevnějšek.

Oproti Světlé je zde však velký kontrast, zatímco Světlá se přestěhovala z Prahy do Světlé, Margita se přestěhovala z vesnice pod Ještědem do Liberce, aby mohla lépe prodávat své šaty. Ač jde o rozpor ve srovnání podobností Margity a Světlé, vlastně to lze chápat dvojsmyslně, jelikož se obě přestěhovaly z důvodu, že se jim v jiném prostředí vedlo lépe to, co je bavilo – psaní a návrhářství.

Důležitým prvkem je Margitin osud, který je podobný údělu Světlé. Margita se provdala za Němce, ale na svou českou národnost je pyšná, k čemuž přispěli hlavně její rodiče, kteří jí říkali, ať nezapomene, že se narodila v Česku. *Ačkoli žila v německém Liberci a vdala se za německého muže, byli to oni, kdo jí připomínali, do jakého jazyka se narodila.*⁶⁸ Světlá byla několik let poněmčována, ale přesto na svůj rodný jazyk nezapomněla. Totožným znakem je též nadání obou žen. Margita je talentovaná návrhářka, ale v době, kdy žila, bylo hlavní náplní ženy rodit děti a starat se o domácnost, což je další paralela se Světlou, která byla jako žena-spisovatelka ve své době nepochopená. Když napsala svou první povídku, ve škole byli pohoršeni a čekal ji zákaz psaní. Ale stejně jako u Margity, i její rodiče, obzvláště tatínek, ji podporovali v učení se českému jazyku. Ač má Margita se Světlou podobný osud, Margita se oproti Světlé zachovala přesně opačně. Rozhodla se od manžela odejít a snažila se najít štěstí

⁶⁸ FISCHEROVÁ, A. *Dům v Orionu*. S. 61

bez něj, ovšem v tomto případě je důležitou postavou též její dcera, která ji podržela. To je možná připomínka toho, že Světlá dceru ztratila, a kdyby ji měla, mohlo vše dopadnout jinak. Margitin osud byl dopsán Kateřinou, lze konstatovat, že ji k napsání jejího osudu pomohla Světlá. Dilema obou žen je podobné, a to věnovat se rodině, či své práci. Kateřina se rozhodne skloubit obojí a pro Margitu rozhodne, že od manžela odejde. Margitin odchod od manžela je jistou narážkou na Světlou, která nenašla sílu od manžela odejít. Znovu tedy historická postava ovlivňuje rozhodování fiktivní.

4.2.4 Karolína

Nejvíce viditelným pojítkem fiktivní postavy z knihy *Posel*, je jméno hlavní postavy totožné se Světlou. Již tím nám může být naznačena jejich podobnost. Další shodou je jejich vzhled, který se dozvídáme z této citace. *Socha Karoliny Světlé. Viděl jsem její neuvěřitelnou podobu mezi Karolinou Světlou, když jí bylo šestnáct, a Karolínou. Když jsem Karolínu poprvé uviděl a když mi řekla, jak se jmenuje, zdálo se mi, že se dívám na ten obraz, na který jsem narazil ve své čítance...*⁶⁹

Karolína je Adamem přirovnávána ke Světlé svou vytrvalostí, kdy dbala na to, aby vydržela nenapsat panu Modrému dopis nebo ho jinak kontaktovat. Podobně jako Světlá ukončila vztah s Nerudou na úkor svého štěstí. Tedy podle obecně známých faktů. *Karolina Světlá se pro mě stala symbolem nenaplněné touhy. Její ženské hrdinky jsou stejně silné, stejně pevné jako moje Karolína.*⁷⁰ Světlé je v novele věnováno málo prostoru, proto zde končí podobnost Karolíny a Karoliny.

4.2.5 pan Modrý

Pokud byla v předchozí podkapitole přirovnávána Karolína ke Světlé, nabízí se srovnání pana Modrého a Jana Nerudy. Stejně jako si Světlá dopisovala s Nerudou, tak i Karolína a pan Modrý formovali svůj vztah pomocí dopisů. Jak je známo z dochované korespondence Světlé se sestrou, přiznala jí, že si psala s Nerudou, a dokonce jí některé části dopisů opsala.

U pana Modrého shledáváme podobné rysy s Nerudou. *Nadšení pana Severáka bylo tak velké, že Karolína druhý den souhlasila a už za týden se sešla s panem Modrým*

⁶⁹ FISCHEROVÁ, A. *Posel*. S. 123

⁷⁰ Tamtéž. S. 178

z časopisu *Almanach*.⁷¹ První setkání Světlé s Nerudou je diskutované téma, ale v obecném povědomí je, že se poprvé setkali při realizaci almanachu *Máj*, pan Modrý pracuje právě v časopise *Almanach*, do kterého píše interview s Kateřinou. Další paralelou je tedy to, že pracuje pro literární časopis, stejně jako pracoval Neruda. *Jmenuje se Mangold, Richard Mangold, a pracuje pro jeden literární časopis*.⁷²

Při čtení dopisu si Adam povšimne také podobného stylu psaní mezi dopisem Nerudy a pana Modrého. *Hodnotil jsem i způsob, jakým pan Modrý psal dopisy. Ten styl mi připomínal dopisy, které jsou včleněny do dopisů Karoliny Světlé. Přepisy dopisů Jana Nerudy dochované jen v opisu Světlé*.⁷³ Pan Modrý se jako fiktivní postava v knize neseťkává a nepromlouvá s postavami historickými. U této postavy si můžeme všimnout, podobně jako u Autora, jakéhosi romantického náhledu. Jeho postava je obestřena tajemstvím, již jméno samotné postavy nám o něm neudává přesnou charakteristiku, jeho vlastní jméno se dozvídáme až na konci celé knihy. Postava není plně determinovaná, je to postava–hypotéza, u které si čtenář musí informace domýšlet.

4.2.6 Posel/Adam

Adam je jednou z ústředních postav knihy *Posel*, je mu věnována druhá část knihy. Adam vyrůstal v bilingvním prostředí. Půlka jeho rodiny je z Čech, druhá z Anglie, kde také bydlí. Odmala se učil češtině i angličtině, ale češtinu poté zapomněl. Jeho dědeček, velký vlastenec, jenž jezdí do Čech, mu má jeho nezájem o češtinu za zlé. Adam se ovšem snaží a českému jazyku se znovu jako dospělý naučil. Tento znak lze přirovnat ke Světlé a jejímu poněmčování.

Ovšem tím podobnost Adama se Světlou končí. Můžeme tedy jen konstatovat, že se Adam v průběhu knihy vyvíjí a jeho vývoj je podobný vývoji reálné Karoliny Světlé v jejím dospívání. I když pokud bychom se do tohoto problému ponořili detailněji, tak Světlá byla nucena naučit se německy. Zatímco Adamova matka sice nechtěla mluvit česky, ale jeho ostatní příbuzní česky mluvili. Navíc doba, ve které Adam žije, je k tomuto problému mnohem přátelštější než doba Světlé. Adam o historické postavě Světlé v knize mnohokrát přemýšlí, je pro něj vzorem nenaplněné touhy a přirovnává ji ke Karolíně.

⁷¹ FISCHEROVÁ, A. *Posel*. S. 34

⁷² Tamtéž. S. 137

⁷³ Tamtéž. S. 169

4.2.7 Nikol

Nikol je postava z knihy *Blond'atá Kerolajn* a jedinou, ale hlavní podobností se Světlou je Nikolin milostný trojúhelník. Vztah Karoliny a Nerudy je tu spojován se vztahem Nikol a Rost'ya. Toto připodobňování je poněkud absurdní, pokud si vezmeme, že srovnáváme vztah 18leté dívky 21. století a vztah zkušené vdané ženy žijící v 19. století. Nikol s historickými postavami v knize nekomunikuje, ale vžívá se do jejich pocitů, obzvláště do pocitů Světlé. To, že je Nikol postava fiktivní, je vidět na zobrazování jejích vnitřních monologů, je zcela otevřená čtenáři.

Nikol ve svých vnitřních monolozích polemizuje s osudem Světlé a připodobňuje ho ke svému osudu. Nejprve se se Světlou ztotožňuje, vidí v ní obraz sebe samé a bere si z ní příklad v tom, jak má jednat. Ovšem toto stanovisko opouští a ke konci příběhu dochází k přesvědčení, že má jít za svou láskou a nehledět na konvence. Poslední myšlenka, věnovaná Světlé, shrnuje stanovisko Nikol. *Tak o tohle všechno jsi, ty smutná, bázlivá, hrdá, upjatá Karolino přišla.*⁷⁴

4.2.8 Literární postavy z děl Světlé

Rozdělení postav z dramatu *Vavřín a růže* dle ontologie není tak složité i vzhledem k tomu, že sám autor před samotným začátkem příběhu zmiňuje osoby a jejich genezi. Postavy rozdělil na ty, které jsou z reálného světa a na postavy, které jsou z literárních děl. V našem případě je to tedy rozdíl mezi postavami historickými a fiktivními. V tuto chvíli se nabízí otázka, do jaké míry jsou toto fiktivní postavy, pokud si uvědomíme, že Světlá čerpala lidové náměty z Podještědí a své romány psala podle skutečných příběhů. Shrňme si tedy, že postava fiktivní je zakotvena ve fiktivním světě, který vytváří autor, a v tomto případě je fiktivnost postav podpořena i autorovým rozdělením na počátku knihy.

V dramatu jsou důležitou součástí postavy fiktivní, všechny jsou zároveň postavy z literárních prací Světlé. Všechny fiktivní postavy se dostávají do styku s postavami historickými, ba přímo jsou historickými postavami směřovány a ovlivňovány. Nacházíme zde nerozhodného Otíka Mrákotu z díla Kantůrčice, stejně tak jeho milovanou léčitelku Jenovefu, kterou čeká proměna z venkovské dívky na měšťanskou. Nalezneme i silnou dějovou linii Arnošta, Sylvy a Jírovcové z *Vesnického románu*. Do

⁷⁴ BŘEZINOVÁ, I. *Blond'atá Kerolajn*. S. 129

protikladu a zároveň i do paralelismu je zde stavěn osud Jenovefy a Světlé, obě odešly z rodného prostředí do odlišného, Světlá z města na vesnici a Enefa obráceně.

Nejvíce prostoru v příběhu dostaly postavy Antoše a Sylvy z knihy *Vesnický román*. Zajímavou věcí je jejich osud, jelikož ve *Vesnickém románu* Sylva odchází do kláštera a Antoš zůstává na statku s dětmi, v dramatu se Světlá, již jako nemocná žena, dozvídá, že Sylva a Antoš žijí po smrti statkářky spolu. Tento šťastný konec lépe zapadá do konceptu příběhu, který se nese v romantickém duchu. Právě oni dva přicházejí do styku se Světlou jako s historickou postavou, jsou řízeni radami, které jim dává. Například ve chvíli, kdy děti Antoše onemocní morem, Světlá poradí Sylvě, že má dětem vyvětrat a pustit k nim slunce, což Jírovcová odmítne a Sylvě zakáže. Sylva, ač je Jírovcová starší, matka Antoše a ještě místní, poslechne raději Světlou, je to jeden z důležitých momentů, kdy se setká fiktivní a historická postava. Navíc to odkazuje k osobě Světlé a k tomu, že byla pro Sylvu autoritou. To, že přicházejí s historickou postavou do kontaktu, má za následek, že je historická osoba ovlivní. Stejně tak je tomu naopak, postava Světlé je ovlivňována fiktivními postavami, které v dramatu vystupují. Tento jev způsobuje, že čtenář na drama nahlíží jako na smyšlený příběh, nepodporuje to jeho autentičnost.

5 Závěr

V této bakalářské práci jsme se pokusili nalézt díla, v nichž vystupuje Karolina Světlá jako literární postava a zjistili jsme, jak je její postava charakterizována a jakou hraje úlohu v příběhu.

V románu *Dům v Orionu* poznáváme Světlou jako ženu-spisovatelku a dozvídáme se o jejích tragických zkušenostech i o jejích láskách a životě. Jedná se o román, kde je vykreslena nejvýstižněji. Také získáváme informace o jejím vnějším těle a faktické informace z jejího života. Rovněž je nám přiblížen její vztah s Mužákem a Nerudou. V druhé knize, *Poslovi*, se seznamujeme s Karolinou také jako inspirátorkou, ale hlavně jako tvrdou a nezlomnou ženou, která striktně dodržovala své zásady. Ve třetí knize, *Blond'até Kerolajn*, je postava Světlé přizpůsobena cílové skupině knihy, tedy dospívající dívky. Světlá je zidealizována na romantickou hrdinku. V tomto příběhu se ovšem dozvídáme nejvíce o jejím vztahu s Janem Nerudou a střípky z jejich konverzace. Ve všech třech knihách byla sledována Karolina Světlá jen jako historická postava, která je udávána řečí postav nebo vypravěče. Jevila se jako postava neplošná, jejíž myšlenkové pochody neznáme a sama ani v příběhu nepromlouvá. Jediné, co bylo sledovatelné, byla shoda ostatních, převážně hlavních postav knihy, se samotnou Karolinou Světlou. Zajímavé je, že jen v jednom příběhu je větší pozornost věnována knihám a ději knih, které Světlá napsala. To se objevuje jen v knize *Blond'atá Kerolajn*. Jelikož je to román cílený na dospívající dívky, mohlo by to některou čtenářku inspirovat k přečtení knih Světlé. V dalších dvou knihách se o dílech Světlé dozvídáme jen to, že její hrdinky jsou ženy s velkou morální odpovědností. Další často zmiňovanou informací je vztah Němcové a Světlé. Ve většině případů je Němcová označena za ženu, jež zastiňovala Světlou a které se dostalo více uznání. Velká pozornost je též věnována vztahu Světlé s Nerudou, jenž je vyobrazen v romantickém pojetí.

Další kniha, *Johana: novela o mládí Karoliny Světlé*, zachycuje Karolinu v jiném světle. Jako mladou dívku, která se teprve rozkouvává ve světě. Je to varianta historického románu, kdy se setkávají v knize jen historické postavy. Zdůrazňuje se tím věrohodnost událostí. Příběh se snažil věrně zachytit Johančino mládí, což je jeden z důvodů, proč zde vystupují jen postavy historické. Dorrit Cohnová ve své teoretické práci *Co dělá fikci fikci* zmiňuje, že v románovém díle by historické postavy neměly být

postavami ústředními, protože historický román má reflektovat danou dobu, tudíž v něm má být více vedlejších postav, které dobu vykreslí. V novele se ovšem setkáváme s Johankou jako hlavní postavou, tudíž zde princip vedlejších historických postav nebyl dodržen.

Kniha *Vavřín a růže* naopak představuje dospělou Světlou, která uvízla v neutěšeném manželství a rozhoduje se, co dál. Zde je výborně vykreslen postoj ostatních lidí ke Světlé, obzvláště postoj lidí z Podještědí, a její vývoj v životě. V těchto knihách byla Světlá postavou plošnou a plně determinovanou. Byla vykreslena jako romantická hrdinka, výjimečná žena, jež dělala v životě jen správná rozhodnutí a již od útlého věku oplývala inteligencí a odlišovala se od svých vrstevnic. Poslední kniha, *Tajná kronika Rychlých šípů*, se od ostatních liší, paroduje totiž Světlou i její vztah s Nerudou.

Co se týče ontologie postav, největší rozdíl v postavách historických a fiktivních je ten, že v analyzovaných románech se často fiktivní postavy chovají dle předlohy historické postavy. Pokud se tak samy nechovají, jsou popsány či charakterizovány vlastnostmi historických postav, čímž dochází k evidentní podobnosti historických a fiktivních postav. Tím se také historické postavy stávají nedílnou součástí knihy. Fiktivní postavy se ztotožňují s postavou Světlé a podle ní se chovají, stává se tak například v *Domě v Orionu* v případě Kateřiny, nebo naopak, co se týče rozhodování v lásce, se jí snaží nenapodobovat jako Nikol v *Blond'até Kerolajn*. V obou případech ale Světlá jako historická postava ovlivnila rozhodování fiktivních postav. Ve většině knih se také setkáváme s tím, že historické postavy jsou vykresleny mnohem více co se týče faktických věcí a svého života, zatímco u postav fiktivních nahlížíme spíše do jejich myšlenkových pochodů. Stejně tak je zajímavé, že fiktivní postavy jsou v románech stavěny do protikladu muž a žena, žena je mnohem více determinována, jak svým jménem, tak zevnějškem a myšlenkami, zatímco muž je obestřen tajemstvím.

Světlá je v knihách často prezentována jako inspirátorka, jako osoba, již lidé obdivují. Zajímavé je, že ve většině případů je obdivována mužem. Světlá je historickou postavou, která se výborně hodí k dokreslení různých témat, jež se v dnešní době nabízejí. Díky historické postavě zabudované ve fiktivním světě se tento svět stává

reálnějším a téma získává na důležitosti a dramatičnosti. Ať už se jedná o problém milostného trojúhelníku, dilema identity nebo uvědomění si svého poslání a nadání.

Pokud bychom se zaměřili na popis života Světlé v beletrii, uvidíme, že v analyzovaných knihách chybí jeho ucelený obrázek. V každém příběhu totiž dostáváme jen střípky o tom, jaká byla či jaký byl její život. Do postavy Světlé v knihách se promítá postoj samotných autorek a autorů, kteří o ní píší. Postavu také ovlivňuje cílová skupina a zaměření příběhu. Z knih Andrey Fischerové sálá obdiv ke Karolině Světlé, je vyobrazena jen v superlativech. V dílech Březinové a Hercíkové ovlivňuje postavu cílová skupina, postava je zromantizována. V knize Oty Duba se promítá jeho uznání ohledně tvorby a života Světlé, což se projevuje i ve vztahu s Nerudou a Mužákem, kdy Mužák je vyobrazěn jako neschopný a až směšný muž, oproti kterému je Světlá inteligentní a praktická žena. Všechno toto promítání má za následek nepřesný a neucelený obraz o Světlé, který si čtenář po přečtení může udělat. Samozřejmě musíme brát v úvahu, že knihy nejsou monografiemi. Přesto všechno jsou analyzované knihy zajímavé a kontrast historických a fiktivních postav zobrazilo velice pozoruhodně.

Nicméně si myslím, že je tu stále prostor pro zobrazení Světlé jako literární postavy. Věřím, že by si zasloužila vlastní beletristické dílo, kde by byla vyobrazena bez příkras, největší potenciál vidím v rozvinutí tématu vztahu Světlé a Nerudy. Jejich vztah a jeho vylíčení by bylo zajímavé i bez všech patosů, které o něm kolují. Z analyzovaných knih je patrné, že dnešní století má stále potřebu historické postavy pozměňovat a upravovat jejich povahu k dobovému ideálu, v případě Světlé tedy dochází k zidealizování jejího charakteru.

6 Použitá literatura

6.1 Primární

- BŘEZINOVÁ, I. *Blond'atá Kerolajn*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01744-X.
- DUB, O. *Vavřín a růže: Hra o životě a díle Karoliny Světlé*. Dotisk. Praha: Čs. divadelní a literární jednatelství, 1954.
- FISCHEROVÁ, A. *Dům v Orionu*. Vyd. 1. Praha: Eroika, 2012. ISBN 978-80-87409-17-6.
- FISCHEROVÁ, A. *Posel*. Vyd. 1. Praha: Aula, 2011. ISBN 978-80-86751-08-5.
- HERCÍKOVÁ, I. *Johana: novela o mládí Karolíny Světlé*. Vyd. 2. Praha: Motto, 2012. ISBN 978-80-7246-697-9.
- Pan Neruda a paní Karolína* In: KUČERA, Š. *Tajná kronika Rychlých šípů: -a jiné příběhy*. Vyd. 1. Ilustroval David DAVID. Brno: Host, 2006. ISBN 80-7294-179-8.

6.2 Sekundární

- COHN, D. *Co dělá fikci fikci*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1718-5.
- ČECH, L. *Karolina Světlá: obraz literárně-historický*. Telč: Emil Šolc, 1907.
- DUB, O. *Karolína Světlá*. Jablonec nad Nisou: Severočeské nakladatelství, 1975.
- Heterologica: poetika, lingvistika a světy*. Vyd. 1. Editor Bohumil FOŘT. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2012. ISBN 978-80-85778-88-5.
- HODROVÁ, D. *-na okraji chaosu-*. Vyd. 1. Praha: TORST, 2001. ISBN 80-7215-140-1.
- KRUPÍČKOVÁ, R. a BIERHANZLOVÁ, L. *Karolina Světlá: 24. 2. 1830 Praha – 7. 9. 1899 Praha: Personální bibliografie vydaná u příležitosti 150. výročí narození*. Liberec: Knihovna Václava Kopeckého, 1980.
- LEDERBUCHOVÁ, L. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Vyd. 1. Jinočany: H & H, 2002. ISBN 80-7319-020-6.
- NOVOTNÝ, D. J. *Budování příběhu, aneb, Demiurgie versus dramaturgie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1306-2.
- PÁLENÍČEK, L. *Karolina Světlá bojovnice revoltující*. Praha: Práce, 1949.
- PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2001. ISBN 80-7290-045-5.
- RIMMON-KENAN, S. *Poetika vyprávění*. Vyd. 1. Brno: Host, 2001. ISBN 80-7294-004-X.

ŘÍHA, I. Možnosti četby: *Karolina Světlá v diskurzu literární kritiky druhé poloviny 19. století*. Praha: Pavel Mervart, 2012. ISBN 978-80-7465-035-2.

SVĚTLÁ, K. a NERUDA, J. *Bouřky: příběh Karoliny Světlé a Jana Nerudy*.

Vyd. 1. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2007. ISBN 978-80-87053-04-1.

ŠPIČÁK, J. *Karolina Světlá*. Praha: Melantrich, 1980.

ŠPIČÁK, J. *Polemika s dobou: Karolina Světlá ve vzpomínkách a korespondenci současníků*. Praha: Odeon, 1969.

UHROVÁ, E. *České ženy známé a neznámé*. Vyd. 1. Praha: E. Uhrová, 2008.

ISBN 978-80-254-3002-6.

6.3 Internetové zdroje

Andrea Fischerová. In: *Nakladatelství Eroika* [online]. [cit. 2016-04-22]. Dostupné

z: <http://www.eroika.cz/katalog-autorek/andrea-fischerova.aspx>

KRÁLOVÁ, J. *Postavy románů Vladimíra Neffa* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2016-04-22].

Dostupné z: <http://theses.cz/id/kivhv7/52201-907652470.pdf>. Diplomová práce.

Štěpán Kučera. In: *Host nakladatelství* [online]. [cit. 2016-04-17]. Dostupné

z: <http://nakladatelstvi.hostbrno.cz/nakladatelstvi/autori/kucera-stepan>

Slovník české literatury po roce 1945 [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné

z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jspdocId=1616&hl=ivona+brezinova+>

Z historie muzea. In: *Podještědské muzeum Český Dub* [online]. [cit. 2016-04-22].

Dostupné z: <http://www.muzeumceskydub.cz/muzeum.html>